

باسمه تعالی

۱. مقدمه:

طرح پژوهش یا پروپوزال، مهم ترین و اصلی ترین بخش یک کار پژوهشی و پژوهشی است، طرح پژوهش (Proposal) اصل پژوهش نیست، بلکه طرح اولیه و طرح پیشنهادی پژوهش است. طرح پژوهش در واقع شبیه طرح اولیه و پیشنهادی یک ساختمان است که توسط پژوهشگر، ارکان اصلی آن طراحی و محاسبه شده و به صورت نقشه و ماکت ساختمان در آمده است و چنانچه یک استاد راهنما به آن نگاه کند، بتواند پژوهشی را که بر اساس این نقشه شکل می گیرد، از قبل برای خود تجسم کند. پس پژوهشگری که قصد پژوهش دارد، ابتدا باید برای پژوهش مورد نظر خود طرح پژوهش بنویسد. طرح پژوهش در واقع نقشه انجام پژوهش است و راهنمای محقق برای عملیاتی کردن و اجرای پژوهش است.

هر چند انتخاب موضوع و فرایند تهیه و تکمیل یک پروپوزال به راحتی و در مدت زمانی کوتاه انجام می شود، ولی باید توجه داشت که پروپوزال در واقع پیشنهادیه پژوهش بوده و به منزله نقشه های محاسباتی ساختمان است، لذا چنانچه با دقت و با محاسبات دقیق طراحی گردد، پژوهشگر در انجام مراحل بعدی با مشکل اساسی روبرو نخواهد شد. به عبارت دیگر، چنانچه دانشجویی عنوان پژوهش خود را درست انتخاب کرده باشد و تمامی ارکان و اجزاء پروپوزال به ویژه طرح مسئله، اهمیت و ارزش پژوهش، تاریخچه مطالعات، اهداف، سئوالات، فرضیه ها و روش و مراحل انجام پژوهش را به طور دقیق و کامل تهیه کرده باشد، در انجام پژوهش با مشکلاتی از جمله سر درگمی و ابهام روبرو نخواهد شد، به طوری که گفته می شود پژوهشگری که طرح پژوهش خود را به طور دقیق، روشن و کامل نوشته، به نظر می رسد بیش از ۵۰ درصد رساله یا پایان نامه خود را تهیه کرده است.

بنابر این، پروپوزال یا طرح تحقیق، پیش نویس پژوهشی است که شما می بایست برای اخذ مدرک تحصیلی خود انجام دهید. در پروپوزال، شما به معرفی موضوعی که برای پایان نامه خود انتخاب کرده اید، توضیح اهمیت آن موضوع، ذکر پژوهش هایی که در گذشته در این باره صورت گرفته و نتایجی که فکر می کنید از تحقیق خواهید گرفت، می پردازید. هم چنین روش یا روش هایی که در پژوهش از آن ها بهره خواهید گرفت را ذکر می کنید.

شکل پروپوزال بنا بر هدفی که از آن دارید و یا به مقتضای رشته تحصیلی می تواند قدری متغیر باشد. اما شکل بندی بنیادین آن، همواره باید شامل عنوان بندی ها و بخش های زیر باشد:

۲. عنوان یا موضوع پژوهش

نخستین گام در انجام پژوهش، تعیین عنوان پژوهش است. هیچ پژوهشگری نمی تواند بدون مشخص شدن عنوان پژوهش، پژوهش را آغاز کند. عنوان به منزله مقصد و طرح نهایی انجام پژوهش است و لذا در تعیین و انتخاب آن توجه به نکات زیر ضروری است:

۲-۱. منابع انتخاب موضوع یا عنوان پژوهش:

- ✓ مسائل و دغدغه های شخصی محقق، نیازها و کنجکاوی های علمی محقق
- ✓ انتشارات: کتاب، نشریات، مقالات، ...
- ✓ پژوهش هایی که در حال انجام شدن هستند: استفاده از اساتید دانشگاه ها، طرح های جاری، آمارهای دولتی و غیر دولتی
- ✓ اطلاعات قبلی موجود: همواره اطلاعاتی وجود دارد که محقق با مراجعه به این اطلاعات موضوعی را بدست می آورد، پایان نامه ها و سالنامه های آماری که در کتابخانه ها موجود است.
- ✓ نیازهای پژوهشی (اولویت های پژوهشی) سازمان ها، نهادها و ارگان ها

۲-۲. معیارهای انتخاب موضوع یا عنوان پژوهش:

انتخاب و تنظیم موضوع تحقیق، از آن دست مسائل مهمی است که نیاز به تأکید بیشتر دارد، چون هیچ نوع فعالیت تحقیقی مثبتی را نمی توان صورت داد، مگر آنکه موضوع آن، از پیش مشخص، معین و روشن گردیده باشد. با توجه به همین ملاحظات است که انتخاب و تنظیم موضوع پژوهش را باید بدون شتابزدگی و در نهایت تعمق بررسی کرد و در انتخاب آن، معیارهای زیر را مد نظر قرار داد:

- ✓ موضوع عبارتی است که به طور دقیق متغیرها مورد نظر محقق و نوع رابطه مورد نظر محقق را بیان می کند.
- ✓ موضوع تحقیق باید شامل توضیح واضح و روشنی از آنچه که پژوهشگر واقعاً قصد تعیین آن را دارد، باشد.
- ✓ بهتر است عنوان پژوهش نه خیلی کوتاه، نه خیلی طولانی، بلکه مختصر، جامع، رسا و غیر سوالی باشد (بر اساس پیشنهاد APA، عنوان پژوهش بهتر است ۱۰ الی ۱۲ کلمه باشد).
- ✓ بهتر است در ابتدای عنوان، از واژه هایی چون: بررسی، ارائه الگو، مطالعه، طراحی، تحلیلی بر، تبیین و ... استفاده نشود.
- ✓ غالباً موضوع های پژوهش با کلمات « اثربخشی»، « مقایسه»، « رابطه» و غیره شروع می شوند.
- ✓ از کلمات مبهم و غیر ضروری نظیر میزان، شدت، بیشتر، کمتر، بهبود و ... خودداری شود.
- ✓ بهتر است در عنوان پژوهش، قلمرو مکانی و محدوده زمانی پژوهش مشخص و محدود گردد (البته در الگوی APA، در این مورد تأکید نشده و ارائه متغیرهای اصلی کافی می باشد).
- ✓ بهتر است در عنوان پژوهش به نوعی متغیرهای مستقل و وابسته نشان داده شوند.

- ✓ موضوع انتخابی باید قابلیت و امکان پژوهش را داشته باشد. یعنی، موضوع پژوهش باید عملی و اجرایی (داشتن جامعه هدف، ابزار اندازه گیری و همکاری سازمان ها و نهادها) بوده و قابلیت انجام پژوهش (گردآوری و تحلیل داده ها) را داشته باشد.
- ✓ موضوع پژوهش باید جدید بوده و از تکرار پژوهش های قبلی خودداری نماید.
- ✓ عنوان پژوهش، باید ارزش پژوهش داشته باشد، یعنی به تولید دانش بینجامد یا کاربرد مفیدی در زندگی انسان ها داشته باشد.
- ✓ پژوهشگر به موضوع پژوهش خود علاقه مند باشد.
- ✓ موضوع پژوهش در حوزه کاری و تخصصی پژوهشگر باشد. یعنی محقق در مورد موضوع پژوهش خود اطلاعات کافی داشته باشد یا کسب کند.
- ✓ محقق بایستی هنگام انتخاب موضوع یا عنوان تحقیق، از فرضیه ها یا سوال هایی که در پی این موضوع خواهد آمد، آگاه باشد.
- ✓ عنوان فارسی و انگلیسی باید به طور کامل با هم تطابق داشته باشند.
- ✓ در انتخاب موضوع برای پایان نامه های مقطع ارشد و رساله دکتری، حداقل سه متغیر اصلی باید وجود داشته باشد.
- ✓ عنوان پژوهش، نباید جهت گیری داشته باشد (یعنی تایید کننده فرضیه های پژوهشگر نباشد).
- ✓ نهایتاً در انتخاب موضوع باید به این سوالات پاسخ داده شود: این که چه کسی یا کسانی مورد پژوهش قرار می گیرند؟ چه متغیر یا متغیرها مورد مطالعه قرار می گیرند؟ چگونه پژوهش انجام می شود؟ کجا پژوهش انجام می پذیرد؟ و پژوهش در چه زمانی انجام می گیرد؟

۳. بیان مسأله (اهمیت و ضرورت مسأله، تشریح ابعاد، حدود مسأله، معرفی دقیق مسأله، بیان

جنبه های مجهول، مبهم و متغیرهای مربوطه، منظور از پژوهش):

مسأله و موضوع پژوهش، عبارت از شرایطی است که وجود دارد و در ذهن پژوهشگر ایجاد سوال می کند و پژوهشگر را بر می انگیزد که در آن کندو کاو کند. بطور اساسی در یک تحقیق خوب، مسأله مورد بررسی باید از کلیه جوانب بطور جامع و کامل تعریف شده باشد. در بیان مسأله، ما ابتدا باید به پیامدهای منفی جهلی که نسبت به موضوع وجود دارد اشاره کنیم، به گونه ای که افراد مرتبط با آن موضوع با خواندن یا شنیدن استدلالات ما بپذیرند که فقدان اطلاعات روشمند نسبت به آن موضوع می تواند منجر به بروز زیان های مالی، یا آسیب های روانی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی گردد. سپس، در مورد کارهایی که تاکنون برای حل مسأله انجام شده توضیح مختصری داده و در نهایت امتیازات و تفاوت های کار خودمان با کارهای قبلی عنوان خواهیم نمود. پس بنابراین، مسأله پژوهش، سؤالی است که در ذهن پژوهشگر راجع به یک پدیده، مشکل یا معضل مطرح می شود، هدف محقق از طرح این سؤال ریشه یابی، علت یا علل به وجود آورنده آن مشکل و یا راهکارهای رفع آن است.

به طور کلی در بیان مسأله پژوهش، باید نکات زیر به شیوه ای مناسب در متن آورده شود:

- ✓ در نگارش بیان مساله، ابتدا مطلب با بیان مساله اصلی پژوهش آغاز شود. یعنی نگارش پاراگراف اول بیان مساله، با ذکر سوال کلی پژوهش آغاز شود.
- ✓ در بیان مساله، ابتدا در مورد متغیر یا متغیرهای وابسته مطلب آورده شده و در قالب پاراگراف های مرتبط با هم، به متغیر یا متغیرهای مستقل پژوهش و تاثیر یا ارتباط آنها با متغیر یا متغیرهای وابسته پرداخته شود (مطالب از نکات کلی به نکات جزئی نوشته شوند).
- ✓ در بیان مساله، به کلیه متغیرهای پژوهش اشاره گردد.
- ✓ دلایل پرداختن به موضوع پژوهش یا خلاء ها و نبود پژوهش های مناسب قبلی، تضادهای بین یافته های پژوهشی قبلی و تردید محقق در مورد یافته های پژوهش های قبلی، به خوبی با استناد به منابع معتبر و جدید بررسی شوند.
- ✓ در بیان مساله به چند پژوهش جدید و مرتبط با موضوع پایان نامه اشاره گردد (پژوهش هایی که دلایل شما برای پرداختن به این موضوع را تایید کنند).
- ✓ در آخرین پاراگراف بیان مساله، از مطالب جمع بندی خوبی به عمل آمده و نهایتاً هدف کلی پژوهش آورده شود.
- ✓ بیان مساله، حداقل در دو صفحه و حداکثر در سه صفحه نوشته شود.
- ✓ منابع نقل قول شده به درستی در پایان پاراگراف ها آورده شوند (مثال: یانگ، ۱۹۹۱؛ به نقل از یوسفی، ۱۳۸۹).
- ✓ منابع ترجمه شده به درستی در پایان پاراگراف ها آورده شوند (مثال: یانگ، ۱۳۸۹).
- ✓ از منابع بسیار جدید و به روز (سال تنظیم پایان نامه) برای نگارش بیان مساله استفاده شود.
- ✓ از ارائه جدول، نمودار و عناوین فرعی در نگارش متن بیان مساله خودداری شود.
- ✓ در نگارش بیان مساله از افراد، نهادها یا سازمان های مرتبط با موضوع پژوهش نام برده شود.

۴. اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش و اجرای آن (شامل اختلاف نظرها و خلاءهای

تحقیقاتی موجود، میزان نیاز به موضوع، فواید احتمالی نظری و عملی آن و همچنین مواد، روش و یا فرآیند تحقیقی احتمالاً جدیدی که در این تحقیق مورد استفاده قرار می گیرد):

- ✓ پژوهشگر باید مشخص کند که موضوع پژوهش، چه اهمیتی دارد و ضرورت انجام این پژوهش چیست؟ و نتایج آن در چه زمینه ای از اهمیت بیشتری برخوردار است؟
- ✓ پژوهشگر باید مشخص کند نتایج این پژوهش در غنا بخشیدن به ادبیات موضوع چه نقشی دارد؟ و انجام این پژوهش چه تاثیری در پیشرفت علم دارد (اهمیت نظری و کاربردی پژوهش)؟
- ✓ پژوهشگر باید مشخص کند اهمیت نتایج پژوهش برای دیگران و به خصوص متخصصین رشته های علمی مرتبط چیست؟
- ✓ هر یک از ضرورت های اجرای پژوهش یا اجرای پایان نامه، در قالب پاراگراف های جداگانه آورده شده و به طور کامل شرح داده شود.

- ✓ در نگارش ضرورت ها، به کلیه متغیرهای پژوهش توجه گردد.
- ✓ به منابع بسیار جدید و به روز (سال تنظیم پایان نامه)، در نگارش ضرورت ها استناد شود.
- ✓ در نگارش ضرورت ها، حداقل پنج ضرورت و حداکثر ده ضرورت نوشته شود.
- ✓ ضرورت ها را این گونه شروع کنید:

این پژوهش به جهت ضرورت های زیر انجام پذیرفته است:

- ضرورت اول، این بود که
- ضرورت دوم، این بود که
- ضرورت سوم، این بود که
- ضرورت، این بود که

- اهمیت نتایج پژوهش برای دیگران و به خصوص متخصصین رشته های علمی مرتبط چیست؟

۵. مرور ادبیات و سوابق مربوط (بیان مختصر ادبیات نظری و سوابق پژوهشی داخل و خارج

کشور، پیرامون موضوع پژوهش و ارائه نتایج آنها):

در بخش سوابق، محقق باید به ذکر پژوهش هایی پردازد که قصد دارد یافته های آن ها را تکمیل کند، اشتباهات آنها را رفع نماید و یا نتایج آن ها را رد کند. برای کسب اطلاعات در زمینه مورد پژوهش، می باید به منابع مرجع مراجعه نمود. منظور از منابع مرجع هر چیزی است که به عنوان ماخذ اطلاعات مورد مراجعه قرار می گیرد. مهمترین منابع عبارتند از: کتاب ها، مجلات، پایان نامه و

به بیان دیگر، برای اینکه پژوهشگر پژوهشات خود را در راستای پژوهش های هم خانواده قرار دهد و آن را با دستاوردهای پژوهشات دیگران هماهنگ کند، نیاز دارد با مراجعه به اسناد و مدارک پیرامون موضوع و مسئله ای که برای پژوهش انتخاب کرده، آگاهی خود را گسترش دهد.

هدف از گنجانیدن بخش ادبیات نظری و سوابق پژوهشی موضوع مورد پژوهش، توجه به نکات زیر است:

- ✓ برقراری ارتباطی منطقی میان اطلاعات پژوهش های قبلی با مسئله پژوهش
- ✓ آشنایی با چهارچوب نظری یا تجربی مسئله پژوهش
- ✓ آشنایی با روش های پژوهش مورد استفاده در پژوهش های گذشته
- ✓ پیشگیری از دوباره کاری
- ✓ استفاده از تجربیات مفید محققان قبلی
- ✓ آگاهی از نقاط ضعف پژوهش های پیشین

جهت دسترسی به اهداف بالا و تدوین مطالب پیشینه یا ادبیات نظری، رعایت نکات زیر ضروری است:

- ✓ منابع اطلاعاتی جدید و مرتبط با موضوع انتخاب گردد
- ✓ نتایج پژوهش های قبلی مرتبط با موضوع مطالعه، نقد و بررسی شود.
- ✓ در پرداختن به ادبیات نظری متغیرها و سوابق پژوهشی، ترتیب زمانی و تاریخی آنها رعایت شود.
- ✓ نظریه های مرتبط با موضوع پژوهش به خوبی بررسی و ذکر شوند.
- ✓ در مورد کلیه متغیرهای پژوهش (چه وابسته و چه مستقل و ارتباط یا تاثیر آنها بر یکدیگر)، ادبیات نظری کاملی ارائه گردد.
- ✓ ترتیب موارد یا ارائه مطالب، از کلی به جزئی (عمومی به اختصاصی) تدوین گردد
- ✓ و نهایتاً منابعی که در این بخش استفاده می شوند، باید به بخش فهرست منابع در آخر پروپوزال ارجاع داده شود. نحوه ارجاع منبع در داخل متن، باید با مطابق با الگوی نگارش APA نوشته شود.
- ✓ ادبیات نظری و سوابق پژوهش، حداقل در دو صفحه و حداکثر در سه صفحه نوشته شود.

۶. جنبه جدید بودن و نوآوری در پژوهش:

- ✓ یکی از ویژگیهای تحقیق علمی افزایشی بودن آن است. یعنی تحقیق بایستی دانش جدیدی به دانش قبلی بشری اضافه کند و گرنه تکرار آنچه دیگران انجام داده اند تحقیق علمی به حساب نمی آید.
- ✓ بنابراین در این قسمت باید به نوآوری های موجود در پژوهش اشاره شود.

۷. اهداف مشخص پژوهش (شامل هدف کلی، اهداف فرعی و کاربردی):

بدنبال نوشتن قسمت بیان مسئله پژوهش، لازم است تا اهداف پژوهش را برشماریم. ابتدا باید به این سوال پاسخ دهیم که هدف چیست؟ به تعبیر دیگر باید مشخص نمائیم که انتظار داریم از این مطالعه به چه نتایجی دست پیدا کنیم.

در تعریف هدف گفته اند: "هدف نقطه ای است که محقق قصد رسیدن بدان را دارد". چنانچه اهداف یک پژوهش بخوبی نوشته شود محقق در می یابد که نیاز به چه نوع اطلاعاتی دارد و از چه راه هایی باید به جستجوی آنها پردازد و این خود راهگشای نحوه انجام پژوهش نیز خواهد بود.

نحوه بیان اهداف، موضوعی مهم در نوشتن پروپوزال پژوهش است. اصول زیر می تواند بعنوان راهنما، مورد استفاده قرار گیرند:

✓ اهداف را با استفاده از افعال رفتاری که برای اندازه گیری و سنجش مناسب هستند، بیان نمایند. (افعال مناسب مانند: تعیین کردن، مشخص نمودن، مقایسه کردن و افعال نامناسب مانند: درک کردن، فهمیدن، اعتقاد داشتن و...).

✓ اهداف، واقع بینانه بیان شوند که با انجام پژوهش بتوان به آنها دست یافت.

✓ اهداف به زبانی علمی، روشن، صریح و دقیقاً با توجه به آنچه تصمیم به انجام آن داریم، مشخص شوند.

✓ اهداف پژوهش می تواند به دو صورت کلی و جزئی مطرح شوند:

الف-هدف کلی: هدف کلی عبارت از منظور و مقصود نهایی از انجام پژوهش است. هدف کلی مستقیماً از مسئله پژوهش مشتق می شود؛ در واقع یکی از اهداف کلی، خود موضوع پژوهش است که معلوم می دارد پژوهش چه چیز را دنبال می کند و یا قصد تعیین آن را دارد. همچنین هدف کلی دیگر، معمولاً پیشنهاد هایی است که بر اساس یافته ها ارائه می شوند.

ب-اهداف فرعی: این هدف ها، از موضوع پژوهش و از هدف کلی پژوهش، مشتق می شوند و در واقع زیر مجموعه هدف یا اهداف کلی پژوهش هستند. این اهداف تصریح می کنند که در این پژوهش چه چیزی انجام می شود و چه چیزی انجام نمی شود (در نگارش اهداف فرعی، هدف کلی به چند هدف جزئی تقسیم شود).

۸. در صورت داشتن هدف کاربردی، نام بهره‌وران (سازمان‌ها، صنایع و یا گروه

دینفعان) ذکر شود (به عبارت دیگر محل اجرای مطالعه موردی):

اگر پایان نامه با کمک مالی و در راستای اهداف سازمان و نهاد خاصی مانند آموزش و پرورش، دانشگاه ها و ... ، تنظیم و اجرا می گردد، در این قسمت باید ذکر گردد.

۹. فرضیه ها یا سوالات پژوهش (هر فرضیه به صورت یک جمله خبری نوشته شود):

فرضیه عبارتست از آنچه که محقق به دنبال آن می گردد و یا حدسی است زیرکانه و علمی که برای نتیجه تحقیق می‌زنیم. پیشنهادی است که در محک آزمایش علمی، سنجیده می‌شود، به بیان دیگر فرضیه عبارت است از تصدیق‌هایی که صحت و سقم آنها هنوز اثبات نشده است.

✓ فرضیه، جمله خبری ساده ای است که در آن دو یا چند متغیر (مستقل و وابسته) دیده می شود.

✓ فرضیه ها یا سوالات پژوهش باید بر اساس اهداف نوشته شوند.

✓ فرضیه ها باید قابل اندازه گیری باشند و مبهم نباشند.

✓ فرضیه، حدس و گمان محقق در مورد علل بوجود آمدن مساله (در پژوهش های علی - مقایسه ای) مورد پژوهش است.

✓ فرضیه، حدس و گمان محقق و در واقع جواب حدسی یا راه حل پژوهشگر در مورد سئوالات پژوهش است.

✓ فرضیه، حدس و گمان پژوهشگر در مورد وجود تفاوت، احتمال رابطه و یا اثر بین دو یا چند متغیر است.

✓ فرضیه، حدس و گمانی است که مبتنی بر دانش و تجربه در مورد حل یک مسئله است.

✓ اغلب فرضیه ها حدس هایی است که به طور منطقی از نظریه ها بر می آیند.

ضمناً هماهنگی، همسویی و تعادل تعداد فرضیه ها با سئوالات پژوهش بسیار لازم است. برای مثال، یک فرضیه ساده این است که بگوییم: میزان سواد با تعداد اولاد رابطه دارد یا تعداد خودروها در میزان آلودگی هوا اثر دارد.

هم چنین، صحت (تأیید) یا عدم صحت فرضیه (رد)، در محک آزمایش و مطالعه و پژوهش تعیین می شود، لذا پژوهشگر حق ندارد از قبل و بطور جانبدارانه در پی تأیید آن باشد و باید بداند رد یا تأیید فرضیه، هیچ گونه اثر منفی برای پژوهش و پژوهشگر ندارد.

لازم است به ذکر است که مطالعات تحلیلی و تجربی، به طور اصولی نیازمند به داشتن فرضیه هستند و این یک الزام منطقی است، لیکن در مطالعاتی که صرفاً به صورت توصیفی انجام می شوند، لزوماً نیازی به داشتن فرضیه نیست، بلکه در این گونه موارد از سئوالات مهم برای تدوین آنچه باید مورد اندازه گیری قرار گیرد، استفاده می نمائیم.

بنابر این، در صورتی که پژوهش با توجه به پیشینه پژوهش، صرفاً به صورت توصیفی انجام می شود، نتواند جهت خاصی را برای یافته های خود پیش بینی نماید و رابطه ی بین متغیرها را حدس بزند، می تواند به بیان سئوالات پژوهش بپردازد. در طرح سئوالات پژوهش توجه به نکات زیر ضروری است:

✓ نگارش سئوالات پژوهش، مستقیماً بر اساس اهداف پژوهش باشند.

✓ در سئوالات پژوهش، یک نوع متغیر مطرح می شود.

✓ آوردن کلمه آیا در ابتدای سئوالات چندان مطلوب نیست، به جای آن از واژه های چرا و چیست، استفاده شود.

✓ بهتر است تعداد سئوالات محدود، شفاف و بدون ابهام باشد.

۱۰. تعاریف واژه ها و اصطلاحات فنی و تخصصی (به صورت مفهومی و عملیاتی):

در این قسمت، برای هر یک از اصطلاحات و واژه های فنی و تخصصی (متغیرهای اصلی پژوهش) مربوط به عنوان و موضوع پژوهش، باید مختصراً از منابع اصلی و معتبر، تعریفی آورده شود.

۱۱-۱. تعریف مفهومی یا نظری:

۱۱-۲. تعریف عملیاتی:

✓ هر یک از متغیرهای اصلی پژوهش، به صورت جداگانه و در سه قسمت تعریف مفهومی، تعریف عملیاتی (سنجشی یا آزمایشی) و جایگاه متغیر در پژوهش (متغیر مستقل یا وابسته یا ...)، تعریف شوند.

- ✓ در تعریف مفهومی متغیر های اصلی پژوهش، از یک مرجع معتبر و بسیار جدید استفاده گردد.
- ✓ متغیر های اصلی پژوهش، به طور دقیق، واضح و با کلمات ساده تعریف مفهومی شوند.
- ✓ در تعاریف عملیاتی سنجشی، نام آزمون های مورد استفاده، نام سازنده و سال ساخت آنها ذکر گردد. به سخن دیگر، در تعاریف عملیاتی سنجشی، بنویسید برای اندازه گیری متغیرهای پژوهش از چه آزمون های استفاده کرده اید. این آزمون ها باید جدید بوده و نام سازنده و سال ساخت آنها ذکر شود.
- ✓ مثال برای تعریف عملیاتی سنجشی: منظور از، نمره ای است که فرد در آزمون (سازنده و سال ساخت) کسب می کند.
- ✓ در تعاریف عملیاتی آزمایشی، نحوه ی دستکاری متغیرهای مستقل یا شیوه ی دخل و تصرف (مداخله) در آنها مشخص شده، بسته آموزشی یا پروتکل درمانی و نام طراح و سال ساخت آن ارائه گردد.
- ✓ مثال برای تعریف عملیاتی آزمایشی: منظور از، شرکت فرد در ۸ جلسه ۱ ساعته از آموزش های گروهی یا فردی است که بر مبنای بسته آموزشی یا کتاب (سازنده و سال ساخت) انجام می پذیرد.

۱۱. فرایند اجرای پژوهش (روش شناسی پژوهش):

۱۱-۱. شرح کامل روش پژوهش بر حسب هدف، نوع داده ها و نحوه اجراء (شامل مواد، تجهیزات و استانداردهای مورد استفاده در قالب مراحل اجرایی تحقیق به تفکیک):

الف. خصوصیات روش پژوهش:

در این مورد، تقسیم بندی های متعددی ارائه شده است. اما به طور کلی در پژوهش های روانشناختی، از روش های پژوهش زیر، بیشتر استفاده می شود:

۱۱-۱-۱. پژوهش های پیش آزمایشی، نیمه آزمایشی و آزمایشی حقیقی:

i. آزمایشی مقدماتی یا پیش آزمایشی، Pre-Experimental Design

شامل طرح های:

- پس آزمون برای یک گروه
- پیش آزمون و پس آزمون برای یک گروه
- مقایسه گروه های ایستا
- پیش آزمون - پس آزمون شبیه سازی شده دو گروهی بدون کنترل.

ii. نیمه آزمایشی یا نیمه تجربی یا شبه آزمایشی، Quasi-Experimental Design

شامل طرح های:

- گروه کنترل نابرابر با پیش آزمون و پس آزمون (شبه طرح آزمایشی پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل است).
- پیش آزمون و پس آزمون با نمونه های مجزا

- سری های زمانی یک گروهی و چند گروهی.

.iii. آزمایشی یا تجربی حقیقی، True-Experimental Design:

شامل طرح های:

- پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل (گسترش یافته آن، پیش آزمون و پس آزمون چند گروهی)
 - پس آزمون با گروه کنترل (گسترش یافته آن، پس آزمون چند گروهی)
 - طرح های گروهی سولومون (گسترش یافته آن، سولومون چند گروهی)
 - طرح های عاملی (Factorial Design)؛ شامل:
 - طرح یک عاملی با سطوح مختلف (طرح تصادفی شده ی کامل)، لگر در طرح های پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل، به جای دو گروه (آزمایش و کنترل) سه یا چند گروه منظور شود، در این حالت آن را طرح یک عاملی با سه (یا چند) سطح می نامند. مثال بررسی روش تدریس با سه سطح بر روی سه گروه.
 - طرح های عاملی؛ برای بررسی تاثیر بیش از یک متغیر مستقل بر متغیر وابسته. مثال بررسی تاثیر روش تدریس با دو سطح و مهارت های معلم با دو سطح بر یادگیری ریاضی
- .iv. طرح های آزمایشی درون گروهی یا تک آزمودنی: شامل طرح های:

- طرح AB

- طرح بازگشتی یا ABAB

۱۱-۱-۲. پژوهش های غیر آزمایشی یا توصیفی:

i. همبستگی (Correlational research design):

- انواع:

- همبستگی دو متغیری پیرسون؛

- همبستگی دو متغیری اسپیرمن

- همبستگی چند متغیری (Multivariate Correlational Research)، شامل:

✓ تحلیل رگرسیون (Regression analysis)، با هدف پیش بینی یک یا چند متغیر وابسته یا ملاک از یک یا چند متغیر مستقل یا پیش بین. (اگر میان متغیر های مورد مطالعه همبستگی وجود داشت تنها در این صورت است که می توان از رگرسیون برای آزمون فرضیه های تحقیق استفاده کرد).

✓ چنانچه هدف پیش بینی یک متغیر ملاک از یک متغیر پیش بین باشد از مدل رگرسیون ساده و چنانچه هدف پیش بینی یک متغیر ملاک از چند متغیر پیش بین باشد از مدل رگرسیون چند گانه (Multiple Regression) استفاده می شود.

✓ در صورتی که هدف، پیش بینی همزمان چند متغیر ملاک از متغیرهای پیش بین یا زیرمجموعه ای از آنها باشد، از مدل رگرسیون چند متغیری (Multivariate Regression) استفاده می شود.

.ii. علی - مقایسه ای یا پس رویدادی (Ex Post -Facto Research Design): هدف آن شناسایی معلول به منظور

کشف علل احتمالی آن و یا مطالعه متغیر وابسته به منظور یافتن متغیر مستقل است.

- iii. اقدام پژوهی (Action Research): پژوهش در عملیات یا اقدام پژوهی به منظور مشخص کردن موقعیت معین و رفع مشکل، آشنائی با روشهای نو و اشاعه نو آوری.
- iv. زمینه یابی:
- مقطعی (Cross- Sectional)؛
- طولی (Longitudinal)، نظیر روند Trend، گروه های بزرگ Cohort، گروه های منتخب، Panel و ...
- v. بررسی موردی (Case Study).

۱۱-۲. متغیرهای مورد بررسی (در قالب یک مدل مفهومی و شرح چگونگی بررسی و اندازه گیری متغیرها):

به طور کلی، متغیرها آن شرایط یا خصوصیات هستند که پژوهشگر آنها را دستکاری، کنترل یا مشاهده می کند. به سخن دیگر، متغیر عبارت از ویژگی، صفت یا عاملی است که بین افراد جامعه مشترک بوده و می تواند مقادیر کمی و ارزشهای متفاوتی داشته باشد.

الف. متغیر مستقل: (Independent variable)

در واقع متغیرهای مستقل آن دسته از شرایط یا خصوصیات است که پژوهشگر، در کاوش پژوهشی خود آنها را دستکاری و کنترل می کند تا رابطه علی آنها با متغیر دیگری را در موقعیتی ویژه، مشاهده و بررسی نماید.

ب. متغیر وابسته: (Dependent variable)

متغیر وابسته، نتیجه یا تابع اعمال و تغییرات متغیر مستقل است. در پژوهشات، محقق به اندازه گیری و مشاهده این تغییرات وابسته مبادرت می کند و گاهی آن را «معیار یا شاخص سنجش» نیز می نامند.

پ. متغیر تعدیل کننده: (Moderator variable)

متغیر تعدیل کننده را می توان به عنوان یک متغیر مستقل فرعی منظور داشت. پژوهشگر با در نظر گرفتن یک متغیر مستقل ویژه، که مقادیر مختلف آنرا نیز علاوه بر متغیر مستقل اصلی منظور می دارد، سعی می کند که تأثیر متغیر مستقل را بر متغیر وابسته مطالعه کند. در انجام این عمل متغیر مستقل فرعی (متغیر تعدیل کننده)، به عنوان تعدیل کننده تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته، مورد نظر قرار می گیرد.

ت. متغیر کنترل: (Control variable)

در پژوهش های علوم انسانی و اجتماعی، به ویژه روانشناسی و علوم تربیتی، که آزمودنی انسان است، نمی توان کلیه متغیرهای مربوط به موقعیت آزمایش یا مرتبط با آزمودنی را همزمان بررسی کرد. از این رو بعضی از متغیرها باید خنثی شود تا اطمینان حاصل شود که تأثیر آنها در رابطه میان متغیر مستقل و متغیر وابسته دخالت نداشته است.

ث. متغیر مداخله گر: (Intervening variable)

متغیر مداخله گر عاملی است که بر متغیر وابسته تأثیر گذارد، اما نمی توان آنرا دستکاری کرد، تأثیر آن را مشاهده کرد یا اندازه گرفت؛ بلکه تأثیر این عامل را باید از طریق تأثیر متغیرهای مستقل و تعدیل کننده بر متغیر وابسته استنباط کرد.

۱۱-۳. شرح کامل روش (میدانی، کتابخانه‌ای) و ابزار گردآوری داده‌ها (مشاهده و آزمون،

پرسشنامه، مصاحبه، فیش‌برداری و غیره):

یکی از اصلی‌ترین بخش‌های هر کار پژوهشی را جمع‌آوری اطلاعات تشکیل می‌دهد. چنانچه این کار به شکل منظم و صحیح صورت پذیرد کار تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری از داده‌ها با سرعت و دقت خوبی انجام خواهد شد. روشهای گردآوری اطلاعات را به طور کلی به دو طبقه می‌توان تقسیم کرد:

الف. روش‌های کتابخانه‌ای: بسته به نوع سند و موضوع تحقیق ممکن است با استفاده از فیش یا جدول یا فرم‌های شبه پرسشنامه یا ترکیبی از همه آنها انجام پذیرد.

در تحقیقاتی که ماهیت کتابخانه‌ای دارند، تقریباً تمام تلاش محقق در کتابخانه‌ها صورت می‌پذیرد. حتی در تالیفات نیز از این روش استفاده می‌شود. در مهارت تحقیق کتابخانه‌ای آشنایی با نحوه استفاده از کتابخانه ضروری است. برای این کار محقق باید از روش‌های کتابداری نظیر نحوه استفاده از برگه‌دان و ثبت مشخصات کتاب، نحوه جستجوی کتاب در کتابخانه و رایانه و ... اطلاع حاصل نماید.

ب. روش‌های میدانی: به روش‌های اطلاق می‌شود که محقق برای گردآوری اطلاعات ناگزیر است به محیط بیرون برود و با مراجعه به افراد یا محیط و نیز برقراری ارتباط مستقیم با واحد تحلیل بیرون یعنی افراد اطلاعات مورد نظر خود را گردآوری کند. روشهای میدانی عبارتند از: روش پرسشنامه‌ای، روش مصاحبه، روش مشاهده، روش آزمایشی و روش‌های صوتی و تصویری.

پ. ابزار گردآوری اطلاعات: اصلی‌ترین روش‌ها برای جمع‌آوری داده‌ها عبارت است از: پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده، آزمون، فیش، جدول، نمونه‌برداری، تجهیزات آزمایشگاهی و بانک‌های اطلاعاتی، شبکه‌های کامپیوتری و ماهواره‌ای و غیره.

۱۱-۴. جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه (در صورت وجود و امکان):

در این قسمت، جامعه آماری مورد نظر مشخص شد، روش تعیین تعداد نمونه به طور شفاف بیان می‌شود و نیز به نحوه انتخاب نمونه‌ها از جامعه آماری نیز اشاره می‌شود.

الف. جامعه آماری پژوهش:

عبارت است از مجموعه‌ای از افراد یا اشیا که دارای ویژگی‌های همگون و قابل اندازه‌گیری می‌باشند. نمونه پژوهش از این چنین جامعه‌ای اخذ می‌گردد. برای مثال، کلیه دانشجویان روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد.

ب. روش نمونه‌گیری:

نمونه پژوهش عبارت است از یک گروه منتخب از جامعه پژوهش که باید دارای خصوصیات و صفات جامعه پژوهش باشد تا بتوان پژوهش را به آن تعمیم داد. نمونه پژوهش باید معرف مشخصات و ویژگی هایی که در موضوع پژوهش دارای اهمیت است، باشد.

برای انتخاب نمونه پژوهش، روش های مختلفی توسط صاحب نظران ارایه شده است که در کتاب های روش پژوهش توضیح آنها آمده است. از آن جمله می توان به روش های نمونه گیری های تصادفی نظیر روش های ساده، منظم، طبقه ای و خوشه ای؛ و روش های نمونه گیری غیر تصادفی، نظیر روش های در دسترس، هدفمند و داوطلبانه اشاره کرد.

پ. تعداد یا حجم نمونه:

در طرح پژوهش یا پروپوزال، نحوه تعیین حجم نمونه (به خصوص روش های آماری محاسبه آن) باید توضیح داده یا به صورت عددی مشخص می گردد (برای مثال، ۶۰ دانشجوی روانشناسی). در تعیین حجم و یا اندازه نمونه، عوامل گوناگونی دخالت دارند که عبارتند از: اهداف پژوهش، روش پژوهش و روش های آماری وابسته به آن، امکانات مالی و زمانی محقق، حجم جامعه، نحوه کنترل متغیرهای ناخواسته، میزان تأثیرپذیری متغیر وابسته از متغیر مستقل، درصد خطاپذیری در نتایج، میزان همگونی متغیرها و عوامل مورد مطالعه در جامعه و میزان روایی و پایایی ابزار گردآوری داده ها. بنابراین این، در انتخاب حجم نمونه باید به موارد زیر توجه کرد:

- انتخاب حجم نمونه باید مستدل باشد.
- متناسب با نوع پژوهش باشد.
- متناسب با ویژگی جامعه باشد.
- روش و مراحل نمونه گیری را به درستی تشریح نماید.
- محقق باید توانایی و امکانات مالی را در تعیین حجم نمونه لحاظ کند.

۱۱-۵. روش ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها:

در این قسمت، باید انواع روش های تجزیه و تحلیل داده ها، نظیر روش های تحلیل آماری توصیفی و استنباطی (یا روش های تحلیل کمی و کیفی)، متناسب با موضوع پژوهش معرفی گردند.

الف. روش های توصیفی:

آمار توصیفی، شرایط موجود را توصیف می کند. بدین ترتیب که محقق از طریق به دست آوردن فراوانی، اندازه های گرایش به مرکز، شاخص های پراکنندگی، رسم نمودار و غیره، متغیرهای مورد مطالعه را توصیف می کند.

ب. روش های استنباطی:

در حالی که، محقق با استفاده از روش های آمار استنباطی (پارامتریک و ناپارامتریک)، عملکرد یا ارتباط بین دو یا چند متغیر و یا رابطه علت و معلولی آنها را مورد بررسی قرار می دهد و یا پیش بینی می کند. به عبارت دیگر، محقق به کمک آمار استنباطی، نه فقط به آنچه که هست پی می برد، بلکه در می یابد که در صورت تغییر یک متغیر، در متغیر

دیگر چه اتفاقی خواهد افتاد. همچنین براساس داده های جمع آوری شده درباره یک گروه کوچک، استنتاج ها و تعمیم هایی درباره گروه های مشابه و یا بزرگتر به عمل می آورد. در این قسمت، هم چنین باید ذکر شود که در تهیه جداول، تدوین نمودارها، دسته بندی، استخراج و تحلیل بهتر داده ها از انواع نرم افزار های کامپیوتری چون SPSS، Excel و ... استفاده خواهد شد.

۱۲. فهرست منابع (فارسی و غیر فارسی):

برای نوشتن فهرست منابع لازم است محقق دقت لازم را داشته باشد، تا از منابعی که در نوشتن طرح به ویژه در نوشتن قسمت سوابق تحقیق از آنها استفاده کرده است، شناسنامه کاملی ارائه دهد.

لازم است نام منابع مورد استفاده در پروپوزال، علاوه بر درون متن، در آخر پروپوزال و در فهرست منابع پایانی ذکر شود و محقق از ذکر منبعی که در پروپوزال از آنها استفاده نکرده، خودداری کند.

روش نوشتن منابع پروپوزال و پایان نامه، باید بر اساس الگوی نگارش APA بوده و به طور مفصل به شرح زیر باشد:

الف: نحوه ارجاع منابع در متن (In-text citation)

- برای ارجاع منابع در متن پروپوزال به ترتیب نام خانوادگی نویسنده و سال آورده می شود (حقانی، ۱۳۹۵).
- ★ در صورتی که مطلب به صورت نقل قول مستقیم آورده می شود ذکر صفحه نیز ضروری است (حقانی، ۱۳۹۵، ص ۴۹).
- در صورتیکه نویسندگان منبع مورد نظر دو نفر باشند نام خانوادگی هر دو نویسنده ذکر می شود (مردوخی و جهانگیری، ۱۳۹۴)
- در صورتیکه نویسندگان منبع مورد نظر بیش از دو نفر باشند بعد از نام نویسنده اول " و همکاران " ذکر می شود (حسینی و همکاران، ۱۳۹۵).
- در مورد منابع انگلیسی نام خانوادگی نویسنده (نویسندگان) به فارسی مانند موارد فوق آورده می شود (اسمیت و همکاران، ۲۰۰۹). آنجا که برای اولین بار در متن، نام فارسی نویسنده منبع انگلیسی ذکر می شود نام خانوادگی آن به زبان انگلیسی بصورت پاورقی آورده شود (در پاورقی به صورت Smith et al).
- چنانچه در ابتدا یا اواسط جمله به منبعی ارجاع داده شود فقط سال در داخل پرانتز قرار می گیرد. حقانی(۱۳۹۵).
- چنانچه در پایان جمله به منبعی ارجاع داده شود نام خانوادگی نویسنده (نویسندگان) و سال در داخل پرانتز قرار می گیرد (حقانی، ۱۳۹۵).

- چنانچه در پایان جمله به چند منبع ارجاع داده شود منابع با « ؛ » از یکدیگر جدا می شوند (حقانی، ۱۳۹۵؛ حسینی و همکاران، ۱۳۹۵).

ب: نحوه نگارش فهرست منابع (References)

- بجز سطر اول هر منبع سایر سطرها باید با ۱ سانتی متر تورفتگی شروع شود و شروع هر منبع فاقد هر گونه علامت و نشانه باشد.

- ابتدا منابع فارسی و سپس منابع غیر فارسی آورده می شود.

- ترتیب نوشتن منابع بر حسب حروف الفبای فارسی و انگلیسی (حروف الفبای نام خانوادگی نویسنده) می باشد. در صورتیکه چندین منبع از یک نویسنده استفاده شود ترتیب نگارش منابع از سال قدیم به جدید و منابع منفرد نویسنده می باشد.

★ ترتیب نوشتن مشخصات هر منبع به صورت زیر باشد:

۱. نام خانوادگی نویسنده ۲. حرف اول نام کوچک نویسنده ۳. سال انتشار ۴. عنوان کتاب، مقاله، گزارش، پایان نامه یا رساله ۵. نام ناشر، مجله، سمینار یا موسسه علمی که مقاله در آن چاپ شده و یا نام دانشگاهی که پایان نامه در آنجا ارائه گردیده است ۶. شماره صفحاتی که مطلب موردنظر از آن استخراج شده است.

نمونه هایی از شیوه نگارش فهرست منابع (به نقطه گذاری ها توجه شود)

توجه شود که در فهرست منابع فارسی و انگلیسی، نخست نام خانوادگی نویسنده و سپس حرف اول نام کوچک نویسنده ذکر شود.

- مقاله

نام خانوادگی نویسنده (گان) حرف اول نام کوچک نویسنده (گان). سال انتشار داخل پرانتز. عنوان کامل مقاله. نام کامل مجله، شماره جلد مجله: صفحه شروع تا صفحه ختم مقاله.

معتمدی شلمزاری، ع، اژه ای، ج، آزادفلاح، پ، کیامنش، ع. (۱۳۹۱). بررسی نقش حمایت اجتماعی در رضایتمندی از زندگی، سلامت عمومی و احساس تنهایی در بین سالمندان بالاتر از ۶۰ سال. مجله روان شناسی، ۲۲: ۱۳۳-۱۱۵

Cummings, EM & Davis, PT. (2015). Effects of marital conflict on children: Recent advances and emerging themes in process-oriented research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43:31-36.

★ فقط حرف اول کلمه اول عنوان مقاله به صورت بزرگ نوشته می شود.

★ حرف اول تمام کلمات نام مجله به استثنای حروف اضافه نیز به صورت بزرگ نوشته می شود.
★ برخی از رشته های علوم انسانی که از سبک APA استفاده می کنند نام مجله به صورت مورب (ایتالیک) نوشته می شود.

– همایش ها

نام خانوادگی نویسنده (گان) حرف اول نام کوچک نویسنده (گان). سال ارائه. عنوان مقاله. عنوان همایش یا کنگره بطور کامل، محل برگزاری، ماه و روزهای برگزاری، صفحه شروع تا صفحه ختم مقاله در کتاب مجموعه مقالات.

رئیس، ع، لاسمی، ی. (۱۳۹۲). بررسی میکروفاسیس ها، محیط رسوبی و سکانس های سازند آسماری. مجموعه مقالات چهارمین همایش انجمن زمین شناسی ایران، تبریز، دانشگاه تبریز، ۱۰-۸ شهریور، ص ۱۸۱-۱۷۹.

Huang H, Shen LR, Zhang R. (2005). A prediction framework for cardiac resynchronization therapy via 4D cardiac motion analysis. Proceeding of 8th International Conference on Medical Image Computing. California, USA, Oct 26–29, pp: 704–711.

★ فقط حرف اول کلمه اول عنوان مقاله به صورت بزرگ نوشته می شود.

★ حرف اول تمام کلمات نام کنفرانس به استثنای حروف اضافه نیز به صورت بزرگ نوشته می شود.

– کتاب

۱- وقتی نویسنده کل کتاب یک یا چند نفر باشند:

نام خانوادگی نویسنده (گان) حرف اول نام کوچک نویسنده (گان). سال انتشار. عنوان کامل کتاب. شماره چاپ. محل یا شهر محل انتشار: اسم ناشر، تعداد کل صفحات کتاب.

سرمد، ز، بازرگان، ع، حجازی، ا. (۱۳۹۱). روش های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگاه، ۲۵۰ صفحه.

Morrice, C. (1999). Quantitative Approach to Business Studdies. 5th edn, London: Financial Times Pitman Publishing, 650 p.

★ حرف اول تمام کلمات عنوان کتاب به استثنای حروف اضافه به صورت بزرگ نوشته می شود.

★ حرف اول تمام کلمات نام ناشر به صورت بزرگ نوشته می شود.

برخی از رشته های علوم انسانی که از سبک APA استفاده می کنند عنوان کتاب به صورت مورب (ایتالیک) نوشته می شود و فقط حرف اول کلمه اول عنوان کتاب به صورت بزرگ نوشته می شود.

۲- اگر کتاب ترجمه شده است نام مترجم پس از عنوان کتاب بیان شود:

کاپلان، و، سادوک، ب. (۱۳۹۱). خلاصه روان پزشکی: علوم رفتاری-روان پزشکی. ترجمه پورافکاری ن، جلد دوم، تهران: شهر آب، ۲۳۰ صفحه.

۳- اگر نویسنده فصلی از کتاب با نویسنده کتاب متفاوت باشند:

نام خانوادگی نویسنده (گان) حرف اول نام کوچک نویسنده (گان) کل کتاب. سال انتشار. عنوان کتاب. نام خانوادگی نویسنده (گان) حرف اول نام کوچک نویسنده (گان) فصل مربوطه، عنوان فصل مربوطه. شماره چاپ. محل یا شهر محل انتشار: اسم ناشر، صفحه شروع تا صفحه ختم فصل مورد نظر.

فرهنگ، م. (۱۳۹۰). بیماریهای آلرژیک کودکان. در: مسایل روزمره طب اطفال. گرد آورنده م توکلی. تهران: دانشجو، ص ۱۴۰-۱۲۵

Phillips, SJ, Whisnant, JP. (1995). Hypertension and stroke. In: JH Laragh, BM Brenner (Eds). Hypertension: Pathophysiology, Diagnosis, and Management. 2nd edn., New York: Raven Press, pp: 465-478.

★ فقط حرف اول کلمه اول عنوان کتاب به صورت بزرگ نوشته می شود. ولی حرف اول تمام کلمات عنوان فصل مورد استفاده (به استثنای حروف اضافه) بصورت بزرگ نوشته می شود.
★ برخی از رشته های علوم انسانی که از سبک APA استفاده می کنند عنوان فصل مورد استفاده به صورت مورب (ایتالیک) نوشته می شود و فقط حرف اول کلمه اول عنوان فصل به صورت بزرگ نوشته می شود.

- پایان نامه

نام خانوادگی و حرف اول نام کوچک نویسنده. سال. عنوان کامل پایان نامه. نوع پایان نامه، نام دانشکده و دانشگاه. بشارت، م. (۱۳۹۳). رابطه سبک های دلبستگی با انواع مکانیزم های دفاعی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران.

Wilson LR. (2014). The ecology and management of honeyeaters in northern New Zealand. MSc thesis, University of Auckland, Auckland, New Zealand.

★ فقط حرف اول کلمه اول عنوان پایان نامه به صورت بزرگ نوشته می شود.

- گزارش علمی یا فنی

نام خانوادگی و حرف اول نام کوچک نویسنده (گان). سال انتشار. عنوان گزارش. نام موسسه، سازمان یا دانشگاه، شماره گزارش.
★ در صورتیکه گزارش، نویسنده مشخصی نداشته باشد بجای نام نویسنده (گان) نام سازمان یا موسسه مربوطه نوشته می شود.

منصوری، س. (۱۳۹۴). بررسی خوردگی در محیط های پوشیده. دانشکده مهندسی مواد دانشگاه صنعتی اصفهان، گزارش علمی شماره ۳۳.

Smith, P, Golladay, K. (2017). Payment for durable medical equipment billed during skilled nursing facility stays. Final report. Dallas, Texas: Department of Health and Human Services, Office of Evaluation and Inspections, Report No:HHSIGOE169200860.

★ فقط حرف اول کلمه اول عنوان گزارش به صورت بزرگ نوشته می شود.
★ حرف اول تمام کلمات موسسه سازمان یا دانشگاهی که گزارش را منتشر نموده است به صورت بزرگ نوشته می شود.

– سایت اینترنتی

نام خانوادگی و حرف اول نام کوچک نویسنده یا شرح پدید آورنده یا نام پایگاه. سال نشر یا آخرین تاریخ به روز رسانی. عنوان. آدرس کامل دسترسی (Retrieved from). تاریخ دسترسی شامل، ماه و روز
مثال پایگاه اینترنتی:

Reserve Bank of Australia. (2007). Statements on monetary policy. Retrieved March 12, 2016, from:<http://www.rba.gov.au/PublicationsAndResearch/StatementsOnMonetaryPolicy/index.html>

مثال مقاله در مجلات الکترونیک:

Christensen P. (2004). The health-promoting family: A conceptual framework for future research. Journal of Social Science and Medicine [online], Vol. 59, No. 2, pp: 223-243. Retrieved March 12, 2016, from: <http://www.sciencedirect.com/science/journal/02779536>

دانشجوی گرامی:

نکات فوق به طور مختصر برای کمک به شما جهت نوشتن پروپوزال تهیه شده است. بنابراین، برای دستیابی به مطالب کامل تر، می توانید به کتاب های روش پژوهش مراجعه کنید (تاریخ آخرین ویرایش: ۱۳۹۶، ۰۱، ۲۰).